

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Peccatorum causæ efficientes, subjectum & effectus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

neque probabiles. Advocatus quoque vel causidicus potest tam in civilibus quam in criminalibus tueri causam in favorem sui clientis, quamvis putet adversariorum opinionem probabiliorem esse, modo tamen sua opinio sit probabilis.

ibid. num. 11. & seq.

70. Parstutior eligenda est in administratione sacramentorum, quando periculum imminet invaliditatis sacramenti, neque licitum est sequi opinionem probabilem relicta tutiori in sacramentis administrandis, nisi aliter postulet necessitas, aut nisi defectus proveniat ex parte suscipientis, *ibid. num. 18 & 19.*

71. Medicus tenetur infirmo præbere pharmacum, quod certo scit profuturum, omisso eo de quo dubitatur.

Quando autem nullum extat certum pharmacum, tenetur sequi tutiorem sententiam in eligendo pharmaco, potestque remedium dubium applicare, quando nulla est spes de salute infirmi, si tunc temporis nullum certum extet. Quod si Medicus tradat pharmacum infirmo ad sumendum de eo experimentum, graviter peccat contra justitiam, quoties non adest opinio probabilis de illo pharmaco, & ex alia parte Medicus habet remedia probabiliter utilia. *ibidem num. 20. & seq.*

Causa efficientes, subjectum, & effectus peccatorum.

72. Deus non est causa peccati, nec illi peccatum imputari potest neque determinat aut impellit ad malum eligendum, quia Deus non potest id velle, quod ipsius naturæ adversatur. Peccatum verò causæ sunt malitia peccatoris, infirmitas sensus, dæmonum suggestiones, superbia, &c. *ibid. quæst. 5. punct. 1. n. 1. & punct. 2. n. 1 & 2.*

73. Malitia actualis seu formalis peccati est in voluntate tamquam in subjecto, per denominationem verò extrinsecam est in aliis potentiis, quæ actus peccaminosos eliciunt: malitia verò objectiva convenit actibus illarum potentiarum à quibus eliciuntur, & in quibus consummantur. Quod attinet ad peccatum habituale, est in eo tamquam in subjecto in quo est habitualis perfectio qua privat. Unde peccatum habituale odii est in voluntate, quia in voluntate reperiri debet perfectio amoris & charitatis, qua privat peccatum odii, & sic de cæteris. *ibid. quæst. 6. punct. univ. n. 3. 4. & 8.*

74. Esse-

74. Effectus peccati sunt macula, reatus pœnæ damni le-
sensus, diminutioque naturalis inclinationis ad virtutem,
quatenus voluntas acquisito per peccatum habitu vitioso
facilius movetur in malum. *ibid. quæst. 7. punct. 1. num. 1.*

75. Peccatum per se, & formaliter consideratum, quate-
nus dicit culpam, non potest esse pœna alterius peccati, ut
ut Deus velit hominem ob culpam præcedentem prolabi in
aliud peccatum: si tamen peccatum consideretur secundum
alia ipsi accidentaliter, ut ratione infamiae vel tristitiae, vel
laboris, &c. unum peccatum potest esse pœna alterius. *ibid.*
punct. 2. num. 1.

76. Nullus homo, si secundum se spectetur, potest pro
peccato alterius puniri pœna propriè dicta, nisi etiam ipse
deliquerit; aut modo non consideretur ut alteri aliquo titu-
lo conjunctus, ut videre est in Davide, qui punitus fuit in
suo populo, quatenus David considerabatur ut aliquid con-
junctum cum suo populo ratione jurisdictionis. *ibid. punct. 3.*
num. 3. & 5.

Causa excusantes à peccatis.

77. Sunt, dispensatio legis, seu præcepti validè obtrata,
impotentia adimplendi præceptum, tam moralis quam phy-
sica: vis absoluta, metus, seu probabile periculum gravis
damni aut mortis, ignorantia invincibilis aut probabilis tam
juris quam facti, & ignorantia comitans, saltem respectu
actionis externæ. *ibid. quæst. 8. punct. 1. num. 1. & 2. & punct. 2.*
num. 3. & 7. & punct. 3. num. 1. 2. & 3. 4.

78. Circa prædictam doctrinam advertite, eum qui to-
tum præceptum adimplere nequit, teneri ad partem nota-
bilem, si ea sit à Superiore intenta; & impotentem ad totum
officium recitandum, teneri ad eam partem quam potest,
modo sit notabilis. Idem dic de auditione Missæ. *ibid. punct.*
1. num. 4. 7. & 8.

79. Advertite prætereà, peccare eum qui apponit impedi-
mentum, quod proximè & per se impedit adimplentem
præcepti. Unde peccat mortaliter qui triginta diebus navi-
gaturus proicit in mare Breviarium, ut liber sit ab obliga-
tione officii recitandi. Neque excusatur excommunicatus,
qui tempore Paschatis non confitetur, vel non communicat
ob negligentiam in procuranda excommunicationis abso-
lutione;

soluendi; secus dicendum de commorante domi die aliquo festo tempore sacri ad infirmi vel domus custodiam.

Similiter non peccat contra jejunium laboriosæ venationis dans operam, prævidens fore ut jejunare non possit, quia venatio videtur causa per accidens fractionis jejunii, nec præceptum jejunii prohibet venationem; limita tamen, modo id non fiat in fraudem jejunii *ibid. num. 10. & seq.*

80. Adverte rursus, dum diximus vim absolutam excusare à peccato, id intelligi dummodo voluntas & membra externa resistant. *ibid. punct. 2. nu. 2.*

81. Præcepta, etiam humana, obligant sub mortali cum periculo mortis, vel alterius gravi damni, dum vitandum est grande scandalum, vel conservandum est bonum commune religionis, Reipublicæ, aut communitatis; secus si observatio horum præceptorum non est utilior, quam conservatio vitæ. *ibid. num. 5. & 6.*

82. Metus mortis potest excusare à transgressione jejunii, vel die festi, vel alterius legis humanæ vel divinæ, modo lex divina non prohibeat rem extrinsecè malam. *Ibid. numero 7.*

83. Parochus excusatur à peccato, qui ob periculum mortis non defert ad Episcopum eos, qui tempore præfixo non susceperunt pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramentum. *Ibid. num. 10.*

84. Servanda est lex cum periculo mortis, quando quis alteri mortem minatur, nisi legem humanam violet in contemptum legis, vel in odium religionis, vel auctoritatis legis publicæ. *Ibid. num. 12.*

85. Comedens carnes humanas ex metu, excusatur, si eas per modum medicinæ comedat, non est tamen licitum occidere quemquam, ut ejus carnes quis per modum medicinæ comedat, cum hoc sit intrinsecè malum. *Ibid. num. 13. & 14.*

86. Potestne quis carnibus humanis vesci ad tuendam vitam in propositis casibus? Potest, sed hoc facere non tenetur. *Ibid. num. 15.*

87. Carthusianus, vel alter qui vovit abstinentiam à carnibus, potest & tenetur eas comedere, si illi evidenter necessariz sint ad vitam tuendam; neque peccat Medicus præbendo carnes Carthusiano indigenti. *Ibid. n. 16. & 17.*

88. Licitum est in gravi vitæ periculo vesci idolothytis, seu cibus idolo immolatis, modo astantes admoneantur, aut

noverint hoc fieri ad tuendam vitam, & non ad profitendam
falsam Deorum religionem. *ib n. 18.*

89. Potest excusari à peccato qui habuit aliquam legis
agnitionem, vel advertentiam, circa malitiam objecti, sed ad
bita modica diligentia rei veritatem non cognovit; dicitur
nim laborare ignorantia invincibili, seu probabili. Unde
excusatur rusticus, vel vetula faciens aliquid consulto Parochi
asserente id esse licitum. *Ibid punct 3 nu. 15. & 16. Item*

90. Non tenetur repetere confessionem, qui aliquod pec-
catum ex ignorantia culpabili, vel etiam scienter commisit
in ea prætermittit, invincibiliter ignorans se teneri illud con-
fiteri; imò peccatum ita potest per ignorantiam minus, quàm
mortali fieri veniale. *ibid. num. 17. & 21.*

91. Quælibet ignorantia legum humanarum potest à mor-
tali excusare, modo adsit bona fides, & ignorantia non sit
crassa vel supina. Ex quo sequitur, eum non peccare mortali-
ter, qui bona fide perfingit jejunium, putans se sufficientem
non jejunandi causam habere. *ibid. num. 22 & 23.*

92. Laborans ignorantia invincibili unius circumstan-
tiæ, non verò alterius, non excusatur à peccato respondente
illi circumstantiæ quam novit, seu quam culpabiliter igno-
rat: v. g. sciens furtum esse peccatum, & ignorans furtum im-
perare esse peccatum, non peccat imperando, peccat verò
furtum committat. Item sciens fornicationem externam esse
peccatum, non verò desiderium, non peccat desiderio for-
nicationis; peccat verò exterius fornicando. *ibid. n. 24. & 25.*

93. Peccata commissa ex ignorantia culpabili, sunt ejus-
dem speciei cum peccatis, cujus sunt peccata facta scienter,
quare non tenetur pœnitens in confessione explicare nam
peccaverit ex ignorantia vincibili, vel scienter, nisi igno-
rantia sit talis, quæ excusat à mortali. *ibid. num. 29. & 30.*

94. Ignorantia vincibilis est peccatum oppositum præce-
pto & virtuti ex qua homo tenetur aliquid scire vel facere.
ibid. num. 32.

95. Jaciens sagittam intentione occidendi quodcumque
illud sit quod sibi ob oculos extat, committit homicidium
etiam externum eo secuto, quamvis crediderit id esse se-
ram, non hominem, quia hæc occisio censetur sufficienter
voluntaria. *ibid. nu. 35.*

96. Qui ex ignorantia comitante committit homici-
dium vel aliud damnum infert, excusatur ab obligatione
restituendi.

constituendi consurgente ex justa acceptione. *ibidem nume-*

A D D I T I O.

Peccatum mortale est: delectari consensu saltem tacito in peccato mortali, cogitato, si plenè advertas, quod vulgo dicitur cogitatio morosa; secus est, si delecteris non ipso peccato, sed sola de eo cogitatione speculativa, vid. D. Thom.

2. 2. q. 74. art. 8. Syl. verbo *delectatio*, q. 1. Ajunt verò quidam, cum quis plenè advertit, malam esse cogitationem, & periculosam, negligitque reprimere, censendum esse tacitum consentium. De peccato Azor. l. 4. vid. Lop. p. 1. c. 1. Nov. c. 1. n. 13. Cajet. *vers. delectatio morosa*, & v. *Luxuria* 13.

Non est mortale facere ea, quibus alii malè & benè possunt uti, etsi plures malè utantur, ut aleas, gladios, &c. etsi id quidam negent.

Peccatum ut sit voluntarium, tria requiruntur, 1. ut à voluntate procedat, 2. ut sit procedens liberum ex deliberatione, id est, quod sit in nostra potestate, 3. ut homo sciat, vel se teneatur, se agere contra regulam, unde ignorantia probabilis gignit voluntarium & à peccato excusat.

Peccatum est mortale, vel veniale, ex genere suo, illud est contra regulam divinam, hoc præter illud præcepto oppositur, sed in Deum, qui est præcepti finis, non tendit; illud hominem divina gratia privat, hoc non privat. De peccato veniali egregiè D. Thom. q. 7. de malo. De peccatorum divisione Pet. à Sor. lect. 8. Azor. lib. 4. Inst. mor. tom. 1. Mortale ex genere, veniale fit, vel ob materiæ levitatem, ut in parvo furto, vel ex actus imperfectione. Veniale ex genere, fit mortale, 1. si in veniali ultimus finis constituatur, 2. si ordinatur in mortale, 3. inde sequatur mortale, 4. ratione conscientie erroneæ, ut cum quis committit veniale, vel bonum opus agit, quod putat lethale scelus.

Peccatum præterea est oris, cordis, operis; in diversa materia sunt diversa peccata, in eadem unum peccatum est habens plures augmenti gradus.

In peccato est materia & forma. Materia est actus, qui reperitur, commissionis; recessus à regula divina, sive contrafaciendo, sive præter, est forma, quæ quidem non est quid positivum, sed reclusionis carentia. In mortifero peccato est averſio ab incommutabili bono, quod est Deus, & con-

versio ad commutabile bonum, quod est creatura. in casu veniali hæc sunt aliquo modo, sed imperfecto.

In lethali piaculo est macula, privatio sc. gratiæ, & realis obligatio sc. ad pœnas æternas, quæ duplex est, damna, & sensus. In veniali est hæc duplex pœna, (temporalis tamen non autem macula, neque enim veniale crimen gratiam perdit, sed charitatis fervorem extinguit.

A D D I T I O.

Pensio.

Vid. v. *Simonia.*

Redemptio pensionis non fit sine Papæ auctoritate. De pensione quædam Tol. l. 5. c. 82. Sot. l. 9. q. 7. art. 2. Gigart. *pension.* Læel. Zecc. *de benef. & pension.*

Cui data est pensio cum obligatione dandi eam alteri, potest ab hac eam obligatione pretio redimere. Est enim pensio jus quoddam exigendi certam partem fructuum beneficii, & est res annexa spirituali, sicuti beneficium, vid. de hac re Majo. in 4. d. 25. q. 1. Sot. l. 9. q. 7. art. 2. Nav. 25. n. 111. & lib. 3. conf. 52. *de prebend.*

Solus Papa dat pensionem laico. Nav. c. 25. n. 110. etiam clerico, Salon. 2. 2. q. 63. art. 2. concl. 1. contr. 6.

Pensio ipso jure perditur per matrimonium, idque etiam alias nullum secundum quosdam, Nav. *de orat. & her. cau.* c. 21. n. 23. & *de red. q. 1. mon.* 32. n. 2. vide Zecc. *de pens. cap. 1.* num. 9. & Flam. Paris. l. 6. *de reg. sig. benefic. quæst. 2.* num. 121. & *quæst. 54.*

Pensio non est propriè beneficium, non datur tamen irregulari sine dispensatione, Nav. c. 23. n. 111.

Percussor clericus.

Vide v. *Censura, Clericus, Excommunicatio.*

Perjurium.

Vide v. *Juramentum.*